

VOJAŠKE KNJIŽNICE V SLOVENIJI

Matej Fesl
Alenka Šauperl

Filozofska fakulteta,
Oddelek za bibliotekarstvo,
informacijsko znanost in
knjižarstvo, Ljubljana

Kontaktni naslov:
matej.fesl@gmail.com
alenka.sauperl@ff.uni-lj.si

Izvleček

V članku smo želeli prikazati organizacijo vojaških knjižnic v Sloveniji. Da bi spoznali ureditev vojaških knjižnic v Sloveniji, smo analizirali literaturo in si nekatere knjižnice tudi ogledali. V Sloveniji je 12 vojašnic, ki imajo organizirano knjižnično zbirko. Velika večina vojaških knjižnic je šele v razvoju, so pa tudi izjeme. Za nekatere enote skrbi lokalna splošna knjižnica, v drugih pa kar vojaki, ki pa nimajo ustreznega znanja za kakovostno delo v knjižnici. Skupna lastnost vseh vojaških knjižnic je, da zbirajo leposlovno gradivo, ki ga vojaki prebirajo v prostem času. V nadaljevanju smo želeli preučiti tudi postavitev gradiva v vojaških knjižnicah.

Ključne besede

specialne knjižnice, vojaške knjižnice, Slovenija, postavitev gradiva, klasifikacija, Univerzalna decimalna klasifikacija, UDK

Abstract

With the article we attempt to set out the principles of organization of libraries of the armed forces in Slovenia. In order to learn more about the organization of libraries, we have analyzed the literature and visited some of the libraries. We have found out that there are 12 barracks in Slovenia, which have an organized library collection. The libraries differ widely. The vast majority of military libraries are just developing, but there are also exceptions. Local libraries take care of some of the units, however in others there are soldiers working there with lack of the skills necessary for high quality work in the library. The common feature of all the military libraries is to collect literary books that are read by soldiers in their free time. We have been also concerned with the layout of material in military libraries.

Keywords

special libraries, military libraries, Slovenia, shelf arrangement, classification, Universal decimal classification, UDC

UVOD

Zbirke v vojaških knjižnicah so posebej prilagojene službenim potrebam in razvedrilo vojakov. Osrednja knjižnica za področje vojske in obrambe v Sloveniji je Knjižnično-informacijski center Ministrstva za obrambo Republike Slovenije (KIC MORS). KIC je specialna knjižnica, ki sodi pod državno upravo. Značilnost te knjižnice je, da zbira predvsem strokovno gradivo. Za potrebe vojakov pa so v vojašnicah organizirane posebne zbirke. Ponekod za vojaške knjižnice skrbi splošna knjižnica. Posredovanje leposlovja je posebnost, ki sicer ne velja za vladne knjižnice.

VOJAŠKE KNJIŽNICE

Knjižnice v vojaškem okolju so neke vrste stičišče z lokalnim prebivalstvom, saj se pogostokrat nahajajo v splošnih knjižnicah kot del posebne zbirke. V Sloveniji je trenutno 19 vojašnic, lastno knjižnico pa ima 12 enot. Zaposleni v vojaških knjižnicah so najpogosteje vojaki (razen v splošnih knjižnicah).

"Za knjižnično-informacijski sistem Ministrstva je značilen organizacijski tip s centralno knjižnico in več satelitskimi knjižničnimi enotami. Za navedeni tip organizacijske sheme so značilne centralizirane funkcije" (Rabzelj, 2004). To pomeni, da KIC MORS za druge knjižnične enote, ki jih je sam ustanovil, opravlja naslednje naloge:

- nabavo knjižničnega gradiva,
- strokovno obdelavo knjižničnega gradiva,
- tehnično obdelavo in distribucijo,
- izvajanje zahtevnih informacijskih storitev,
- medknjižnično izposojlo,
- matično službo.

V ameriških vojaških bazah v tujini pa za knjižnice najpogosteje skrbijo žene vojakov (Vešnar, 2003, 23); kljub temu da manjše vojaške baze, kot je na primer Spangdahlem v Nemčiji, štejejo po 15.000 vojakov. Tudi slovenski vojaki imajo na misijah v tujini svoje knjižnice.

Za vojake v tujini je treba zelo skrbno izbrati literaturo, saj so precej časa oddaljeni od družine, manjkajo jim socialni stiki in informacije iz domačega okolja. Zato bi morali pri izbiri literature imeti besedo tudi vojaki sami.

Glede na promocijsko spletno stran, ki poziva k vstopu v Slovensko vojsko (SV), bi lahko trdili, da imajo knjižnice velik pomen za SV in vojake. Na spletni strani Postani vojak (<http://www.postanivojak.si>) je namreč opisano, kaj vse delajo vojaki v vojski in kako si lahko popestrijo prosti čas. Med drugim je zapisano, da lahko v svojem prostem času uporabljajo literaturo in dnevni tisk, ki je v vojaških knjižnicah.

UPORABNIKI VOJAŠKIH KNJIŽNIC

V internem gradivu Knjižnični red o splošnih pogojih poslovanja Knjižnično-informacijskega centra MORS (v postopku sprejemanja, leto 2009) je zapisano, da je uporabnik knjižnice vsak zaposleni, začasno zaposleni ali upokojenec MORS. Knjižnično gradivo lahko uporablja tudi zunanji uporabnik, ki ni delavec MORS-a, a pri svojem študijskem in raziskovalnem delu potrebuje gradivo s specifičnega strokovnega področja, ki ga hrani knjižnica. Vendar pa je dostop do gradiva s tajnimi podatki omejen, prav tako ni možen dostop do knjižnic, ki so v okviru vojašnic, saj za vstop v vojašnice veljajo stroga pravila.

Dogovorili so se s Fakulteto za družbene vede (v okviru študija obramboslovja), da bodo določeno gradivo nabavljali skupaj in tako preprečili podvajanje pri nabavi in zagotovili prihranek finančnih sredstev, saj so študentje te smeri pogosti uporabniki knjižnice.

Uporabniki so udeleženi tudi pri nabavi gradiva, tako da oddajo predloge, ki jih zaposleni, zadolžen za nabavo, selekcioniira in uporabnike informira o kriterijih za selekcijo gradiva. Vendar je takšnega sodelovanja v praksi precej manj (2009, 188), saj uporabniki ne poznajo takšne možnosti. Krunic namreč v študiji uporabnikov KIC MORS ugotavlja, da le tretjina uporabnikov sooblikuje nabavno politiko.

Najpomembnejši vir za uporabnike KIC MORS so še vedno knjige, nato pa serijske publikacije. Pogosta je tudi uporaba interneta in diplomskih del ter zaključnih nalog. Približno polovica uporabnikov pozna podatkovne zbirke. Knjižnično gradivo najpogosteje uporabljajo pri izobraževanju, nekateri uporabniki pa tudi pri raziskovalnem delu (Krunič, 2009, 181–191).

Enota mentorjev

Enota mentorjev predstavlja posebnost KIC MORS pri delu z uporabniki. Namen te enote je, da bi v sklop knjižnice kot aktivne uporabnike vključili tudi tiste nekdanje zaposlene na MORS-u in v SV, ki so se sicer že upokojili, vendar imajo veliko znanja in izkušenj.

In kakšna bi bila vloga KIC-a? Knjižnica bi omogočala dostop do informacijskih virov, kot so baza mentorjev, baza podatkov o razpisanih naslovih, ter dajala napotke za metodološko pripravo izdelkov (Povše, Horaček, 2009, 22–23). Tako bi imela korist knjižnica, mentorji in uporabniki. Knjižnica bi namreč s tem dobro promovirala svoje delo, mentorji bi širili svoje znanje, istočasno pa ostali v stiku z novostmi v vojaški stroki, uporabniki (predvsem študentje) pa bi pridobili koristne informacije, ki niso nikjer zapisane.

KNJIŽNIČNE ENOTE PO VOJAŠNICAH SLOVENSKE VOJSKE

V nadaljevanju predstavljamo, katere vojašnice in enote SV imajo lastno knjižnico ali delujejo pod okriljem lokalnih knjižnic.

Svojo knjižnico ima Vojašnica Janka Premrla - Vojka v Vipavi. V okviru vojašnice od leta 2006 deluje Center za usposabljanje. To je učno središče za vse, ki se želijo zaposliti v SV. V njem se usposabljuje kandidati za poklicne vojake, vojaki pogodbene rezerve, vojaki rodov, služb in enot SV. V dobro založeni knjižnici je zbrana strokovna in leposlovna literatura. Na razpolago so dnevni tisk, televizija, radio in infotočka z dostopom do interneta. V vojašnici v Vipavi se namreč vojaki prvič srečajo z vojsko, tam so prvič nepretrgoma 24 ur, zato je zelo pomembno, da ima vojašnica svojo knjižnico.

Vojašnica Ajševica v bližini Nove Gorice ima prav tako lastno knjižnico, ki je vključena v sistem Cobiss. V okviru vojašnice deluje Center za jezikovno usposabljanje Partnerstva za mir v zvezi NATO. Glavne naloge centra so izvajanje jezikovnih tečajev, priprava gradiva za učenje tujih jezikov in usposabljanje učiteljev strokovnega jezika. Prizadevajo si, da bi njihovi pripadniki dvignili raven znanja angleškega, francoskega, nemškega in italijanskega jezika. Center deluje od leta

2001 (<http://nato.gov.si/slo/novinarsko-sredisce/govori/grizold-ajsevice/>, 2001, uporabljeno 2008-12-16). Slušateljem je na razpolago center za samostojno učenje, v katerem imajo dostop do interneta in si lahko izposodijo gradivo. Na voljo jim je tudi čitalnica. V knjižnični zbirki je predvsem strokovno gradivo, kot so tujejezični slovarji, slovar izrazov in definicij zveze NATO ter učbeniki za učenje tujih jezikov.

Knjižnica je tudi v Poljčah, kjer je še do januarja 2009 delovala Poveljniško-štabna šola. Odslej deluje knjižnica le za potrebe in dejavnosti Šole za tuje jezike.

V Vojašnici Šentvid je do januarja 2009 delovala knjižnična enota Poveljstva za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje (PDRIU, prej Center vojaških šol). Knjižnica je gradivo vključila v sistem Cobiss. Odslej je knjižnica v Kadetnici Maribor, kjer je tudi sedež PDRIU.

Lastna knjižnica je urejena tudi v Vojašnici Ivana Cankarja na Vrhniki, ki jo je nekaj časa z gradivom oskrbovala Splošna knjižnica na Vrhniki. (Z ureditvijo knjižnice so to navezo prekinili.) Vojaška knjižnica oskrbuje z gradivom tudi Poveljstvo sil Slovenske vojske (PS SV), ki ima sedež prav v tej vojašnici (<http://www.vrhnika.si/index.php?m=knjiga&p=md&id=78>, uporabljeno 27. 12. 2008).

Lastno knjižnico ima tudi Vojašnica Celje. Knjižnico so odprli leta 2004, uredili so jo pripadniki 20. motoriziranega bataljona SV. Poleg MORS-a so gradivo prispevale tudi nekatere civilne ustanove in srednje šole (Poklič, 2004).

Knjižnica Brežice sodeluje s SV pri izgradnji knjižnične zbirke v Vojašnici Cerklje ob Krki. Knjižnica, ki je bila odprta že leta 1992, je od leta 2004 dostopna tudi drugim občanom, gradivo pa izposojajo preko sistema Cobiss od leta 1998. V letu 2006 so opremili in posodobili prostore ter opremo knjižnice. Knjižnica se je prijavila tudi na razpis Ministrstva za kulturo ter tako pridobila sredstva za posodobitev informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT). V okviru Vojašnice Cerklje ob Krki deluje največje vojaško letališče v Sloveniji, zato je temu prilagojena tudi literatura. Knjižnica z gledno sodeluje s civilnim prebivalstvom, med drugim lahko občani sodelujejo pri organizaciji počastitve Dneva upora proti okupatorju. V letu 2007 je bila knjižnica v Cerkljah ob Krki uporabnikom na voljo 216 ur (Letno poročilo Knjižnice Brežica, 2007).

Za knjižnico v Vojašnici Bohinjska Bela, kjer deluje Gorski bataljon, skrbi Knjižnica Antona Tomaža Linharta s sedežem v Radovljici. Knjižnica je odprta le enkrat

tedensko po 4 ure. Leta 2007 je imela knjižnica 596 knjig, izposojenih pa je bilo 308 enot knjižničnega gradiva (<http://www.rad.sik.si/inc/slike.inc.php?ids=519>, uporabljeno 15. 12. 2008).

Povsem novo knjižnico je dobila mariborska Kadetnica v Vojašnici generala Maistra (slika 1). Kadetnica je bila ustanovljena že pred več kot 150 leti kot ena izmed 4 kadetnic v tedanji avstro-ogrski monarhiji, ki jih je odprl cesar Franc Jožef, da bi izboljšal šolanje častnikov. Od leta 1991 je poslopje propadalo, leta 2000 pa so kadetnico začeli obnavljati. Obnova same zgradbe je bila končana jeseni 2008, v letu 2009 pa so odprli Knjižnično-informacijski center (slika 2), Vojaški muzej Slovenske vojske, Šolo za častnike in Poveljniško-štabno šolo. Knjižnica in muzej sta namenjena tudi javnosti. Vojaški muzej ima v svoji zbirki muzejske predmete, arhivsko in knjižnično gradivo, likovna dela ter fotografije. Muzej hrani obsežno zbirko vojaške zgodovinske literature. Vse gradivo je vključeno v sistem Cobiss (Toplak, 2008).

Slika 1: Obnovljena Kadetnica Maribor

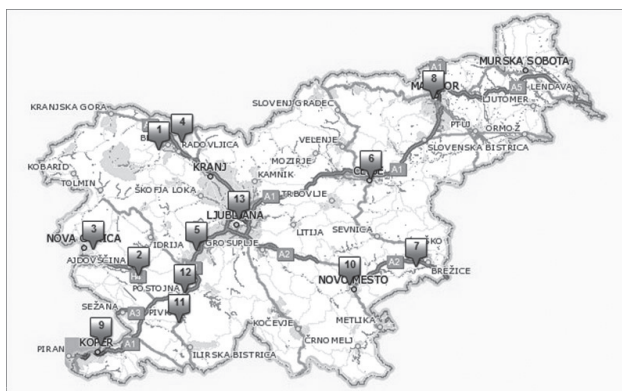

Slika 2: Nova vojaška knjižnica v Kadetnici

Sicer pa nova knjižnica ne bo prva v vojašnici, že v času generala Maistra je imela knjižnica (ustanovljena leta 1918) literaturo za prvo vojaško šolo v Sloveniji. Poveljnik vojaške realke je bil takrat podpolkovnik Žunkovič (Maistrov vojak), sicer tudi predavatelj staroslovanskega slovstva, ki je poskrbel, da je knjižnica dobila slovensko, hrvaško in srbsko leposlovje. Žunkovič je priskrbel 1.000 knjig. Leta 1919 so knjižnično gradivo odpeljali (kljub ugovoru in protestom) v Beograd, na tamkajšnjo vojaško akademijo (Marković, 2005, 30). Pri ureditvi KIC Kadetnica so sodelovali bibliotekarji iz KIC MORS v Ljubljani. Osebuju v Mariboru so bili v strokovno pomoč in so tudi koordinirali delo. Precej gradiva so prenesli iz nekdanje vojaške knjižnice v Šentvidu.

Lastno knjižnico imajo še Vojašnica Slovenski pomorščaki Ankaran, Vojašnica Novo mesto, Vojašnica Pivka in Vojašnica Baron Andrej Čehovin v Postojni. V preteklosti je delovala knjižnica tudi v Centru za strateške študije SV.

Lokacije vojaških knjižnic na območju Republike Slovenije prikazuje slika 3.

Legenda:	7. Vojašnica Cerklje ob Krki
1. Vojašnica Bohinjska Bela	8. KIC Kadetnica (Maribor)
2. Vojašnica Janka Premrla - Vojka (Vipava)	9. Vojašnica Slovenski pomorščaki (Ankaran)
3. Vojašnica Ajševica (Nova Gorica)	10. Vojašnica Novo mesto
4. Šola za tuje jezike (Poljče)	11. Vojašnica Pivka
5. Vojašnica Ivana Cankarja (Vrhnika)	12. Vojašnica Baron Andrej Čehovin (Postojna)
6. Vojašnica Celje	13. KIC MORS (Ljubljana)

Slika 3: Lokacije vojaških knjižnic na območju Slovenije

Knjižnice po enotah imajo tudi nekatere skupne lastnosti. V skoraj večini enot delo knjižničarja opravlja vojak. Literatura je prilagojena sestavi vojašnice oz. enote (npr. v Pivki je oklepni bataljon, zato je temu primerno tudi gradivo – razna navodila in priročniki za tankiste).

V sistem Cobiss so vključene naslednje knjižnice: KIC MORS, KIC Kadetnica, Center Poljče in Ajševica.

V Vojašnici Cerklje ob Krki uporabo sistema Cobiss omogoča splošna knjižnica v Brežicah. Kot prva enota je bila v Cobiss vključena KIC MORS v letu 1999, nato pa še druge knjižnice. Načrtovano je bilo, da bi v sistem Cobiss najprej vstopili v upravnem delu, nato pa v vojaških in drugih dislociranih enotah. Doslej so v sistem Cobiss vključene enote, v katerih poteka glavna izobraževanja (KIC Kadetnica Maribor – izobraževalne vsebine za častnike in podčastnike, Poveljniško-štabna šola ter Ajševica in Poljče, kjer potekajo jezikovna usposabljanja). Ker nekatere enote niso vključene v sistem Cobiss, ni možna avtomatizirana izposoja, zato vodijo evidence o izposoji ročno. Žal uporabniki pogosto ne vrnejo izposojenega gradiva, ko npr. odidejo na službovanje v drugo vojašnico.

V letu 2008 je bil opravljen redni načrtovani nadzor na področju knjižnične dejavnosti, ki so ga izvedli zaposleni v enoti KIC MORS v 14 vojašnicah. Ugotovljeno je bilo, da je kar v desetih enotah zagotovljen poseben prostor za hrambo knjižničnega gradiva, v preostalih štirih vojašnicah pa gradivo bodisi hranijo v posebnih omarah in z njim upravlja za to zadolženi delavec (Letalska baza Brnik) bodisi ga imajo enote in posamezniki pri sebi na delovnem mestu (Vojašnica Kranj, Vojašnica Franca Rozmana - Staneta). Mesto knjižničarja obstaja le v štirih primerih (Bohinjska Bela, Novo mesto, PS SV in Vipava). Večina delavcev ne izpolnjuje osnovnih kriterijev za strokovno delo, kot jih določa Zakon o knjižničarstvu. Nekateri imajo opravljeno formalno izobraževanje v NUK-u in IZUM-u. V dveh enotah deluje knjižnica tudi za potrebe okoliškega prebivalstva (Bohinjska Bela, Cerklje ob Krki). V Bohinjski Beli delo knjižničarja opravlja pripadnik MORS brez ustreznega formalnega znanja, v Cerkljah ob Krki pa to delo opravlja knjižničarka iz splošne knjižnice Brežice.

Služba za publicistiko, ki ni del knjižničnega sistema, glede na dokument razdelilnik posreduje literaturo v dislocirane enote po vojašnicah. KIC MORS pred razdelitvijo literaturo bibliografsko-dokumentacijsko obdelata (UDK, ključne besede).

Ena izmed posebnosti vojaških knjižnic je zaupno gradivo, do katerega imajo dostop le pooblaščen osebe. Zaradi varnostnih razlogov je takšno gradivo shranjeno le v KIC MORS in ne po posameznih knjižnicah.

KNJIŽNIČNO-INFORMACIJSKI CENTER MORS

Knjižnično-informacijski center Ministrstva za obrambo Republike Slovenije (KIC MORS) je uvrščen v okvir Poveljstva za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje (PDRIU), funkcionalno pa podpira celotno

ministrstvo. KIC MORS deluje po Zakonu o obrambi in Zakonu o knjižničarstvu in je specialna, vladna knjižnica na področju vojaštva in obramboslovja. Dotika se tudi gasilstva.

Knjižnica zbira relevantne podatke za področje vojaštva in obramboslovja. Svoje bibliografsko in informacijsko poslanstvo uresničuje z nabavo, s strokovno in tehnično obdelavo knjižnično-informacijskih virov, z distribucijo knjižnega gradiva, ki ga izdajajo organizacijske enote ministrstva, informacijsko službo, izposojo lastnega gradiva in medknjižnično izposojo iz slovenskih in tujih knjižnic.

Knjižnica je namenjena celotnem MORS-u od upravnega dela (civilni del) do vojaškega dela (Slovenska vojska) in Uprave za zaščito in reševanje. Knjižnica je v središču kampusa MORS in ima idealno lokacijo. Organizacijske enote so namreč v več stavbah po Ljubljani ter Sloveniji. Po standardih Ifle in drugih virih mora biti knjižnica tam, kjer ima največje zaledje – torej v vojaškem delu, kjer je največ izobraževanja in usposabljanja (vojaške šole, šola za častnike).

Začetki knjižnice segajo v januar 1993, ko je bila v Vojašnici Franca Rozmana - Staneta v Mostah ustanovljena knjižnica za potrebe podčastniške šole. Delavci, ki so bili zaposleni na MORS-u, so morali do knjižnice v vojašnico, ker pa je gibanje v vojašnicah omejeno, je moral vsak uporabnik dobiti spremstvo. Takrat so bili v knjižnici zaposleni le trije delavci in so imeli zelo malo pripomočkov za delo. Knjižnica je takrat delovala v okviru Izobraževalnega centra. Nato so se odločili, da se preselijo v prostore nekdanje Vojaške gimnazije v zgradbi MORS-a na Vojkovi cesti. Leta 1994 je tako knjižnica pridobila dva prostora, vendar odločno premalo za 400.000 enot gradiva, podedovanega od nekdanje garnizonske knjižnice, knjižnice z Blok in Vojašnice Šentvid. Zaradi prostorske stiske so se odločili, da bo skladišče v Mostah, aktivni del knjižnice pa na Vojkovi. Preimenovali so jo v Osrednjo knjižnico Ministrstva za obrambo. Leta 1995 so pripravili dokument Navodilo in postopki pri nabavi knjižničnega gradiva in knjižnične storitve v osrednji knjižnici Ministrstva za obrambo. Vse gradivo na MORS-u je od tedaj treba naročati preko knjižnice.

V letu 1995 so se začeli postopki za vstop v sistem Cobiss, ki pa so bili zelo dolgotrajni. V sistem Cobiss so vstopili šele leta 1999, z vstopom pa so želeli doseči temeljit pregled nad knjižničnimi viri in transparentnost porabe finančnih sredstev zanje. Pregledali so, kako je v drugih knjižnicah po svetu. Ugotovili so, da je vse vojaško gradivo dostopno, zaprto je le licenčno gradivo. V letu 2000 so postali aktivni člani vzajemne katalogizacije. Sedaj uporabljajo programsko opremo COBISS3 tudi za nabavo in evidenco izposoje.

V letu 1999 je prišlo na MORS-u do reorganizacije, zato so knjižnico preimenovali v Knjižnično-informacijski center (KIC) in tako poudarili njeno informacijsko vlogo. Do leta 2002 so uspeli knjižnico vzpostaviti po standardih. Oblikovali so zadostno zbirko ter zaposlili ustrezno izobražen in usposobljen kader. Zato so bili sprejeti v razvid slovenskih knjižnic.

KIC MORS je največja knjižnica v javni upravi. Ima 9 delovnih mest in med zaposlenimi tudi moške, kar je v knjižnicah javne uprave redko. Vsi zaposleni so priučeni bibliotekarji. Vodja knjižnice je bila predsednica Sekcije za specialne knjižnice pri ZBDS. Zaposleni se udeležujejo posvetovanj ZBDS, kjer pridobivajo novo znanje. Naloge so zaradi številnega osebja porazdeljene. Dve delavki strokovno obdelujeta gradivo (ena monografije, druga strokovne članke in bibliografije zaposlenih), računalničar skrbi za elektronske vire, ena delavka je določena za informacijsko službo in pomaga pri vodenju, druga delavka je zadolžena za avtomatizirano izposajo, opravlja pa tudi tajniška dela in skrbi za logistiko. Vodja knjižnice skrbi za razvoj in upravljanje knjižnice, za stike z organizacijskimi enotami ministrstva in javnostjo ter za stike s satelitskimi knjižnicami po vojašnicah (Krejan, 2007, 40).

Poleg elektronskih virov sestavljajo zbirko še specializirane vojaške publikacije, zborniki in literatura o oborožitvi. Naročeni so na 292 serijskih publikacij (Krejan, 2007, 40). Prejemajo tudi obvezni izvod vseh publikacij, ki izidejo pri MORS-u (npr. revija Slovenska vojska, revija Ujma). Po poslovniku uredniškega odbora revije Slovenska vojska knjižnica poskrbi tudi za distribucijo te revije znotraj organizacijske strukture SV in zunanjim naročnikom (Poslovník uredniškega odbora za pripravo in izdajo biltena Slovenska vojska, 2007, 7). Med knjižničnim gradivom je še veliko knjig, ki so jih dobili kot zapuščino JLA (Rabzelj, 2007). Po vstopu v zvezo NATO se je povečalo število angleške literature, čeprav še vedno prevladuje gradivo v slovenskem jeziku, primanjkuje pa predvsem učbenikov za vojake.

Med brskanjem po policah je opaziti tudi nekaj gradiva, ki je nekoč imelo status zaupno (tajno). Vse to gradivo so morali zato opremiti s posebnimi pojasnili in prečrtati oznake zaupno.

Ena izmed posebnosti KIC MORS je, da mora sodelovati s številnimi drugimi knjižnicami. Poleg tega da sodeluje s splošnimi knjižnicami, ki skrbijo za satelitske knjižnice po vojašnicah, mora sodelovati še s knjižnicami javne uprave. Največ sodelujejo preko medknjižnične izposoje.

POSTAVITEV GRADIVA V KIC MORS

V KIC MORS imajo gradivo postavljeno po sistemu UDK. V knjižnici so se odločili za prosti pristop, UDK pa so uporabili za signaturo. Vprašalnik o uporabi sistema UDK (Rabzelj, 2007) v KIC MORS je pokazal, da uporabniki poznajo UDK (92 %). Prav toliko uporabnikov zna gradivo poiskati na policah. Po signaturi išče kar 74 % uporabnikov. Če bi imeli uporabniki možnost sami razporejati gradivo, jih večina (86 %) ne bi spreminjala postavitev. So pa uporabniki predlagali še ureditev po abecedi, postavitev glede na vrsto gradiva ali zvrst vojaške stroke. Uporabniki vrstila UDK ne uporabljajo pogosto za iskanje, saj jim zapis v umetnem jeziku ni popolnoma razumljiv.

Knjižnica je urejena po principu prostega pristopa, tako da si lahko uporabniki sami poiščejo gradivo, ki si ga želijo izposoditi. Gradivo je postavljeno po vsebini, znotraj vsebine po abecedi avtorjev in naslovu.

Nekatere druge enote (npr. Kadetnica Maribor, Bohinjska Bela, Cerklje ob Krki, Ajševica, Poljče) imajo gradivo urejeno tudi po načelih knjižničarske stroke (postavitev UDK). V nekaterih drugih knjižnicah (Vipava, Celje), kjer so postavitev urejali laiki, pa gradivo ni urejeno v skladu s knjižničarsko stroko. Ugotavljamo, da postavitev v vseh enotah ni identična postavitvi v osrednji enoti KIC MORS, zato bi bilo smiselno postavitev poenotiti.

NAČRTI KIC MORS ZA PRIHODNOST

Sedež KIC MORS ostaja na Kardeljevi ploščadi v Ljubljani, saj pomembno podpira izobraževalne in študijske procese zaposlenih na MORS in študentov ljubljanske univerze. V prihodnosti želijo okrepiti informacijsko opismenjevanje za zaposlene; po načrtih naj bi bil vsakdo, ki bi se na MORS-u na novo zaposlil, deležen vsaj enega informacijskega opismenjevanja, ki ga izvaja knjižnica. Informacijsko opismenjevanje želijo razširiti tudi zunaj ministrstva na celotno vojsko.

V letu 2009 so uvedli digitalno knjižnico, zdaj pa se nameravajo vključiti tudi v projekt digitalnih knjižnic organizacije NATO, v prihodnosti pa načrtujejo še uvedbo študijskih celic, opremljenih s sodobno tehnologijo za študij na daljavo.

Zavedajo se, da bodo morali zaposleni, zaradi vedno večjih zahtev po izpolnjevanju informacijske pismenosti, pridobiti dodatno znanje – didaktično, informacijsko in andragoško.

ZAKLJUČEK

S člankom smo želeli prikazati, kakšno je stanje vojaških knjižnic v Sloveniji. Pri tem smo se osredotočili predvsem na postavitev knjižničnega gradiva. Izkazalo se je, da vse knjižnice v vojašnicah nimajo urejenega gradiva v skladu z bibliotekarsko stroko. Glavni razlog za takšno stanje je pomanjkanje strokovnega osebja v knjižnicah. Iz opravljene analize je namreč razvidno, da so zaposleni v dislociranih enotah ponavadi le vojaki brez ustreznega knjižničarskega znanja.

Reference

- [1] FESEL, M. (2009). Ureditev vojaške knjižnice. Diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo.
- [2] Knjižnica Radovljica. Dostopno na: <http://www.rad.sik.si/inc/slike.inc.php?ids=519> (uporabljeno 15. 12. 2008).
- [3] KREJAN, L. (2007). Organizacija knjižnic v državni upravi RS. Diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo.
- [4] KRUNIČ, Z. (2009). Študija uporabnikov Knjižnično-informacijskega centra Ministrstva za obrambo (elektronski vir). Bilten Slovenske vojske, Ljubljana, 11 (2), 181–191. Dostopno na: www.slovenskavojska.si/fileadmin/slovenska_vojaska/pdf/bilten_sv/bilten_sv_09_11_2.pdf (objavljeno junija 2009, uporabljeno 15. 11. 2009).
- [5] Letno poročilo Knjižnica Brežice. (2007). Dostopno na: www.bre.sik.si/Vsebina/porocilo2007.pdf (ustvarjeno 2007, uporabljeno 11. 8. 2009).
- [6] MARKOVIČ, Z. (2005). Mariborska kadetnica: prvovrstna kulturna dediščina na Slovenskem. Slovenska vojska, Ljubljana, 13 (3): 28–30.
- [7] NATO.GOV.SI. Dostopno na: <http://nato.gov.si/slo/novinarsko-sredisce/govori/grizold-ajsevica> (ustvarjeno 2001, uporabljeno 16. 12. 2008).
- [8] Občina Vrhnika. Dostopno na: <http://www.vrhniksi.si/index.php?m=knjiga&p=md&id=78> (uporabljeno 27. 12. 2008).
- [9] POKLIČ, B. (2004). Odprtje knjižnice v Vojašnici Celje (elektronski vir). Slovenska vojska, Ljubljana, 12 (5), 20. Dostopno na: http://www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/revija_sv/2004/sv04_05.pdf (objavljeno marca 2004, uporabljeno 10. 8. 2009).
- [10] Poslovnik uredniškega odbora za pripravo in izdajo biltena Slovenska vojska (2007). Dostopno na: http://www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/Bilten_SV/poslovnik_uredn_odbora.pdf (objavljeno 2007, uporabljeno 5. 6. 2009).
- [11] POVŠE, B., HORAČEK, B. (2009). Enota mentorjev pri KIC – nastanek zamisli in razvoj projekta (elektronski vir). Slovenska vojska, Ljubljana 17 (6): 22–23. Dostopno na: http://www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/revija_sv/2009/sv09_6.pdf (ustvarjeno aprila 2009, uporabljeno 19. 8. 2009).

- [12] RABZELJ, Z. (2004). Možnosti razvoja knjižnice Ministrstva za obrambo ob prehodu slovenske vojske v NATO (elektronski vir). V: Vloga specialnih in visokošolskih knjižnic v procesu evropske integracije / 10. strokovno posvetovanje specialnih knjižnic in 3. strokovno posvetovanje visokošolskih knjižnic z mednarodno udeležbo, Ljubljana, 18.–19. november 2004, 127–137. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije. Dostopno na: <http://publikacije.zbds-zveza.si/zborniki2004-01/rabzelj.pdf> (ustvarjeno 2004, uporabljeno 21. 12. 2008).
- [13] RABZELJ, Z. (2007). Knjižnično-informacijski center: Uporaba UDK. Dostopno na: http://www.ff.uni-lj.si/oddelki/biblio/oddelek/dogodki/2007_posvetovanje_udk.html (ustvarjeno novembra 2007, uporabljeno 21. 12. 2008).
- [14] TOPLAK, G. (2008). Vojašnica doživlja precejšnje spremembe (elektronski vir). Večer, Maribor. Dostopno na: http://bor.czp-vecer.si/VECER2000_XP/2008/04/25/2008-04-25_STR-20-20_MX-01_Izd-01-02-03-04-05-06_PAG-MARIBOR.pdf (ustvarjeno 25. 4. 2008, uporabljeno 21. 12. 2008).
- [15] VEŠNAR, M. (2003). Celostna skrb za pripadnike Slovenske vojske (elektronski vir). Slovenska vojska, Ljubljana, 11 (13), 22–24. Dostopno na: http://www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/revija_sv/2003/sv03_13.pdf (ustvarjeno 11. 7. 2003, uporabljeno 21. 12. 2008).